

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת מסעי, כ"ח תמוז תשע"ד

לא מתקנים עוול חברתי אחד על-ידי התעלמות מעוול אחר

הפסוקים האחרונים של ספר במדבר מספרים סיפור הבא לתקן עיוות שקדם לו. בפרשת פנחס מסופר, כי בנותיו של צלפחד התלוננו על הפסיקה שרק גברים יורשים נחלה. הן מצאו את עצמן במציאות בלתי נסבלת מבחינתן – אביהן מת במדבר, ובשל העובדה שלא היו לו בנים כי אם בנות, הן תהיינה מנושלות מכל נחלה, וייגרע חלקן בתוך עם ישראל. משה רבינו לא ידע כיצד להגיב לטענה זו, פנה אל ריבונו של עולם, וקיבל תשובה חד משמעית: "כן בנות צלפחד דברת נתן תתן להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביהן להן". זוהי אכן פרשה מופלאה שבה עומדות בנות צלפחד ומתלוננות על חוסר הגינות, והפסיקה מצדיקה את טענתן, ומעניקה אף להן נחלה.

אולם, כפי שאנו מכירים מן החיים, גם בשעה שמנסים לתקן ובושר, ואפילו בשעה שנענים לטענה צודקת – אפשר שנמצא את עצמנו בתופעת הדומיננטיות. הזאת לבנה אחת מהבניין גוררת בעקבותיה שינוי כללי, ולעתים דווקא רדיפת צדק חברתי במקום אחד, עלולה לגרום נזק במקום אחר. כך בדיוק אירע בסיפור זה, ועם הבעיה הזו מתמודדים הפסוקים האחרונים שבספר במדבר.

במי פגעה הפסיקה לטובת בנות צלפחד? בשבט שלהן! ואת הטיעון הזה העלו אנשי השבט: "ויאמרו: את אדני ציווה ד' לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל, ואדני ציווה בד' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנותיו. והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים - ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו, ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם, ומגורל נחלתנו יגרע" הטענה ברורה: קיים סיכוי סביר כי בנות צלפחד תבחרנה להינשא לגברים שמוצאם משבט אחר. על-פי חוקי הנחלה – הן למעשה תעברנה את הנחלה שהן זכו בה לשבט של בעליהן, וממילא השבט המקורי שלהן (שבט מנשה) ימצא את עצמו עם חבל ארץ מוקטן. חלק ממנו יעבור לשבט אחר. התשובה המתקנת לא איחרה לבוא. המיוחד בה הוא שהיא לא שללה את זכותן של בנות צלפחד לנחלה; היא גם לא שללה את צדק הטיעון של בני השבט; התשובה הכתובה בתורה תרה אחרי פתרון אופטימאלי. גם אם הוא לא מקסימאלי – הוא מבקש להנכיח את יסודות הצדק שבשני הכיוונים. הפתרון הוא התחייבות של בנות צלפחד להקים את ביתן עם גבר מהשבט שלהן (וכך אכן אירע). יש בפתרון הזה צמצום של זכותן להינשא לכל מי שתבחרנה בו; יש בפתרון הזה צמצום של זכות השבט לבעלות על הנחלה, כי זהו פתרון רק לדור הראשון, ולא להמשך הקיום. אולם יש בו - ועל כן הוא הרצוי - ניסיון לעשות את המיטב מול שתי טענות הצדק המופיעות בפרשה.

אנו אמנם לא נמצאים בתקופה בה אלו דיני הנחלות; גם הפתרון של הגבלת זכות הנישואין לגברים משבט זה או אחר אינה רלוונטית בימינו. אולם אנו מסוגלים להפשיט את הפרשה הזו מהנושא הנידון בה, וללמוד דבר מה משמעותי מאוד על חוט השדרה שלה, ועל העקרונות הנלמדים בתוכה. יש בפרשה זו היענות משמעותית מאוד לטענות הצודקות של בנות צלפחד, ואנו למדים ממנה על חובת הצדק; יש בפרשה הזו האזנה גם לטענות מי שנפגע מהצדק שנעשה עם בנות צלפחד, ואנו למדים כי במקום בו אנו מנסים לעשות צדק – אפשר שייגרם עוול לצד השני של המטבע; ויש בפרשה הזו גם התוויית דרך להתמודדות עם המציאות הזו. היא קוראת לא להתעלם ולא לבכר את טענות הצדק של האחד על פני טענות הצדק של השני. היא קוראת לחיפוש דרך אופטימאלית, בה חובה לממש את המקסימום האפשרי משני הכיוונים, ולהנכיח אותו במציאות. לא מתקנים עוול אחד על-ידי יצירת עוול אחר, אלא על-ידי ניסיון לממש את המרב שניתן מטענות הצדק שבכל הכיוונים.

הכותב הינו: הרב יובל שרלו

ראש ישיבת אמי"ת "אורות שאול" בכפר בתיה וחבר בהנהלת ארגון רבני צהר.

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של ישרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

